TIESAS RĪKOJUMS (piektā palāta)

2007. gada 17. aprīlī *

Lieta C-276/06

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunal du travail de Verviers* [Vervjē Darba strīdu tiesa] (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 13. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2006. gada 26. jūnijā, tiesvedībā

Mamate El Youssfi

pret

***Office national des pensions* (*ONP*).**

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents), tiesneši A. Ticano [*A. Tizzano*] un E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*],

* Tiesvedības valoda — franču.

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu piedāvājot par lūgumu lemt, izdodot motivētu rīkojumu,

uzklausījusi ģenerāladvokātu,

izdod šo rīkojumu.

Rīkojums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt 41. panta 1. punktu Eiropas Ekonomikas Kopienas un Marokas Karalistes sadarbības nolīgumā, kas parakstīts 1976. gada 27. aprīlī Rabatā un Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2211/78 (OV L 264, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Sadarbības nolīgums"), 65. panta 1. punkta pirmo daļu Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā, ar ko nodibināta asociācija starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, un kurš parakstīts 1996. gada 26. februārī Briselē un Kopienu vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu Nr. 2000/204/EK, EOTK (OV L 70, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Asociācijas nolīgums"), tāpat arī 4. pantu

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp.), to skatot kopsakarā ar Padomes 2003. gada 14. maija Regulu (EK) Nr. 859/2003, ar ko Regulas (EEK) Nr. 1408/71 un Regulas (EEK) Nr. 574/72 noteikumus attiecina arī uz tiem trešo valstu pilsoņiem, uz kuriem minētie noteikumi neattiecas tikai viņu valstspiederības dēļ (OV L 124, 1. lpp.), un 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā — "ECTK") 14. pantu un Pirmo protokolu (turpmāk tekstā — "Pirmais protokols").

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp El Jusfi [*El Youssfi*] kundzi un Beļģijas *Office national des pensions* (Valsts Pensiju birojs, turpmāk tekstā — "*ONP*") par *ONP* atteikumu El Jusfi piešķirt valsts tiesību aktos paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

Sadarbības nolīgums

3 Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punkts ir ietverts nolīguma III sadaļā, kas attiecas uz sadarbību darbaspēka jomā, un tā teksts ir šāds:

"Saskaņā ar turpmākajos pantos ietvertajiem noteikumiem Marokas izcelsmes darba ņēmējiem un viņu ģimenes locekļiem, kas mitinās kopā, sociālā nodrošinājuma jomā tiek nodrošināts tāds režīms, kurā nav diskriminācijas pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie ir nodarbināti."

4 Minētā 41. panta 2.–4. punktā ietverti noteikumi par dažādās dalībvalstīs aprēķināto apdrošināšanas, nodarbinātības vai uzturēšanās periodu saskaitīšanu, paredzēts ģimenes pabalsts par tiem darba ņēmēja ģimenes locekļiem, kas uzturas Kopienas teritorijā, un noteikts, ka darba ņēmējs var brīvi pārskaitīt uz Maroku pensiju un vecuma pabalstu, nāves gadījuma, darba negadījuma, arodslimības un invaliditātes pabalstu.

Asociācijas nolīgums

5 Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkts ir ietverts sadarbībai sociālajā jomā veltītās nolīguma VI sadaļas I nodaļā ar nosaukumu "Darbinieki", un tā teksts ir šāds:

"Saskaņā ar turpmāko punktu noteikumiem darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma jomā ir nodrošināta sistēma, kas nediskriminē pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie tiek nodarbināti.

Sociālā nodrošinājuma jēdziens aptver tās sociālā nodrošinājuma jomas, kas attiecas uz slimības un maternitātes pabalstiem, invaliditātes, vecuma un apgādnieka zaudējuma pabalstiem, nelaimes gadījumu darbā un arodslimību pabalstiem, apbedīšanas, bezdarba un ģimenes pabalstiem.

[..]" [Neoficiāls tulkojums]

6 Minētā 65. panta 2.–4. punktā ietverti tādi paši noteikumi kā tie, kas uzskaitīti šī rīkojuma 4. punktā.

7 Asociācijas nolīguma 66. panta teksts ir šāds:

"Šīs sadaļas noteikumi neattiecas uz tiem pušu pilsonības turētājiem, kas uzņemošās valsts teritorijā dzīvo vai strādā nelikumīgi."

8 Atbilstoši Asociācijas nolīguma 96. panta 1. punktam nolīgums stājās spēkā 2000. gada 1. martā.

9 Minētā 96. panta 2. punktā paredzēts, ka, Asociācijas nolīgumam stājoties spēkā, tas aizstāj Sadarbības nolīgumu.

Regula (EEK) Nr. 1408/71

10 Saskaņā ar 2. panta 1. punktu Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā ar grozījumiem un atjauninājumiem, kas veikti ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1408/71") minētā regula "attiecas uz tādiem darbiniekiem un pašnodarbinātām personām, uz kurām ir attiekušies vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību akti un kuri ir kādas dalībvalsts pilsoņi, vai kuri ir bezvalstnieki vai bēgļi, kas dzīvo kādā dalībvalstī, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu kā apgādnieku zaudējušām personām".

11 Regulas Nr. 1408/71 3. pants nosaukts "Vienlīdzīga [vienāda] attieksme", un tā 1. punkta teksts ir šāds:

"Ievērojot šīs regulas īpašos noteikumus, uz personām, kas dzīvo kādā dalībvalstī, uz kuru attiecas šī regula, attiecas tie paši pienākumi un tie paši pabalsti saskaņā ar jebkuras dalībvalsts tiesību aktiem, kas attiecas uz šīs valsts pilsoņiem."

12 Minētās regulas 4. pantā tās materiālā piemērošanas joma noteikta šādi:

"1. Šī regula attiecas uz visiem tiesību aktiem, kuri skar šādas sociālā nodrošinājuma jomas:

a) slimības un maternitātes pabalsti;

b) invaliditātes pabalsti, to skaitā pabalsti, kuru uzdevums ir saglabāt vai uzlabot pelnītspēju;

c) vecuma pabalsti;

d) pabalsti apgādnieka zaudējuma gadījumā;

e) pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām;

f) apbedīšanas pabalsti;

g) bezdarbnieka pabalsti;

h) ģimenes pabalsti.

2. Šo regulu piemēro visām vispārīgajām un īpašajām sociālā nodrošinājuma sistēmām, kuras var būt gan uz iemaksām balstītas, gan uz iemaksām nebalstītas sistēmas [..].

2.a Šī regula attiecas arī uz īpašiem uz iemaksām nebalstītiem pabalstiem, kuri paredzēti tiesību aktos vai sistēmās, kas nav 1. punktā minētās vai kas ir izslēgtas ar 4. punktu, gadījumos, kad šādi pabalsti ir paredzēti:

a) vai nu lai nodrošinātu papildu nodrošinājumu, aizvietojuma nodrošinājumu vai palīgnodrošinājumu pret riska veidiem, ko aptver 1. punkta a) līdz h) apakšpunktā paredzētās sociālā nodrošinājuma jomas; vai

b) vienīgi kā īpaša aizsardzība invalīdiem;

[..]."

13 Regulas Nr. 1408/71 10.a panta 1. punkta teksts ir šāds:

"Neatkarīgi no 10. panta un III sadaļas personām, uz kurām attiecas šī regula, īpašos uz iemaksām nebalstītos naudas pabalstus, kas minēti 4. panta 2.a punktā, piešķir vienīgi tajā dalībvalstī, kurā tās dzīvo, saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem, ja šādi pabalsti ir uzskaitīti II a pielikumā. Šos pabalstus piešķir dzīvesvietas institūcija uz sava rēķina."

14 Minētā II a pielikuma daļas ar nosaukumu "A. Beļģija" b) apakšpunktā minēti "garantēti ienākumi veciem cilvēkiem [..]".

15 Regulas Nr. 1408/71 izpildes kārtība noteikta Padomes 1972. gada 21. marta Regulā (EEK) Nr. 574/72, redakcijā ar grozījumiem un atjauninājumiem, kas veikti ar Regulu Nr. 118/97.

Regula Nr. 859/2003

16 Regulas Nr. 859/2003 divpadsmitajā apsvērumā paredzēts:

"Regulas (EEK) Nr. 1408/71 un Regulas (EEK) Nr. 574/72 noteikumi nav piemērojami gadījumos, ja tie visādā ziņā skar tikai vienu dalībvalsti. Tas cita starpā attiecas uz gadījumiem, kad trešās valsts pilsonis ir saistīts tikai ar vienu trešo valsti un vienu dalībvalsti."

17 Atbilstoši minētās regulas 1. pantam:

"Saskaņā ar noteikumiem šīs regulas pielikumā Regulas (EEK) Nr. 1408/71 un Regulas (EEK) Nr. 574/72 noteikumi attiecas uz tiem trešo valstu pilsoņiem, uz kuriem tie netika līdz šim attiecināti tikai viņu valstspiederības dēļ, kā arī uz viņu ģimenēm un pārdzīvojušiem tuviniekiem, ja vien viņi likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un visādā ziņā nav saistīti tikai ar vienu dalībvalsti."

Regula Nr. 883/2004

18 Regulas Nr. 883/2004 4. pants "Vienlīdzīga attieksme" ir šāds:

"Ja šajā regulā nav noteikts citādi, personām, uz ko attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi kā tie, ko kādas dalībvalsts tiesību paredz akti tās piederīgajiem."

19 Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 87. panta 1. punktu "nekādas tiesības saskaņā ar šo regulu nav iegūstamas par laika posmu pirms tās piemērošanas dienas".

20 Minētās regulas 90. panta 1. punktā paredzēts, ka "Regulu (EEK) Nr. 1408/71 atceļ no šās regulas piemērošanas dienas".

21 Regulas Nr. 883/2004 91. pantā paredzēts:

"Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.*

To piemēro no īstenošanas regulas spēkā stāšanās dienas."

22 Šāda īstenošanas regula joprojām nav pieņemta.

ECTK

23 ECTK 14. pants ir šāds:

"Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana ir nodrošināma bez jebkādas diskriminācijas, neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, ticības, politiskajiem vai citiem uzskatiem, valstiskās vai sociālās izcelsmes, piederības kādai nacionālajai minoritātei, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai jebkura cita stāvokļa."

24 Saskaņā ar Pirmā protokola 1. pantu:

"Jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz sava īpašuma izmantošanu [..]."

Valsts tiesiskais regulējums

25 Beļģijas 2001. gada 22. marta likums, kurā paredzēta ienākumu garantija vecāka gadagājuma cilvēkiem (2001. gada 29. marta *Moniteur belge*, 10244. lpp.; turpmāk tekstā — "2001. gada 22. marta likums") paredzēts, lai šādiem cilvēkiem nodrošinātu pienācīgus iztikas līdzekļus. Minētajā likumā ienākumu garantijas saņemšanai nav paredzētas nekādas iepriekšējas iemaksu vai apdrošināšanas prasības, tomēr personas ienākumiem jābūt zemākiem par noteiktu summu.

26 Saskaņā ar minētā likuma 3. pantu "ienākumu garantija tiek nodrošināta personām, kuru vecums ir vismaz 65 gadi".

27 Minētā likuma 4. pantā noteikts:

"Ienākumu garantiju saņēmēja pamata dzīvesvietai jāatrodas Beļģijā, un viņam ir jāatbilst vienai no šādām personu kategorijām:

1) Beļģijas pilsoņi;

2) personas, uz kurām attiecas Regula (EEK) Nr. 1408/71 [..];

3) bezvalstnieki, uz kuriem attiecas 1954. gada 28. septembrī Ņujorkā parakstītā un ar [Beļģijas] 1960. gada 12. maija likumu apstiprinātā Konvencija par bezvalstnieka statusu;

4) bēgļi, uz kuriem attiecas 49. pants 1980. gada 15. decembra likumā par ārvalstnieku iebraukšanu teritorijā, uzturēšanos, iekārtošanos un izbraukšanu;

5) tādas valsts pilsoņi, ar kuru Beļģija attiecīgajā jomā ir noslēgusi vienošanos par savstarpējību vai ir atzinusi, ka šāda savstarpējība pastāv faktiski;

6) citas ārvalsts pilsoņi, ar noteikumu, ka viņiem ir tiesības uz pensijas vai vecuma pabalsta saņemšanu saskaņā ar Beļģijas likumiem.

[..]"

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

28 No pamata prāvas materiāliem izriet, ka El Jusfi kundze, 1939. gada 1. jūlijā dzimusi Marokas pilsone, kas kopš 1982. gada ir atraitne, ģimenes atkalapvienošanās nolūkā uzturas Beļģijā pie sava dēla, kas apmeties uz dzīvi minētajā dalībvalstī.

29 Netiek apstrīdēts, ka minētā persona Beļģijā uzturas likumīgi.

30 El Jusfi 2005. gada 25. augustā vērsās pie *ONP* ar lūgumu viņai piešķirt 2001. gada 22. marta likumā paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem.

31 Minētais lūgums tika noraidīts ar 2005. gada 16. decembra lēmumu, jo prasītāja nebija pierādījusi, ka viņa pieder kādai no minētā likuma 4. pantā uzskaitītajām personu kategorijām.

32 El Jusfi 2006. gada 2. martā minēto lēmumu pārsūdzēja *Tribunal du travail de Verviers*.

33 Minētās sūdzības pamatojumam El Jusfi norādīja, ka viņa Beļģijā uzturas likumīgi un šāda tiesiskā statusa dēļ viņai ir tiesības saņemt uzņemošās dalībvalsts tiesību aktos paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem ar tādiem pašiem nosacījumiem kā minētās dalībvalsts pilsoņiem. Atsakot piešķirt šādu garantiju, kura Pirmā protokola 1. panta izpratnē uzskatāma par īpašumtiesībām, tiekot pārkāpts princips par jebkādas diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ, kas īpaši noteikts sadarbības un asociācijas nolīgumos, kā arī ECTK 14. pantā.

34 *ONP* un prokuratūra [*ministère public*] savukārt iesniedzējtiesā apgalvoja, ka pabalsts, ko lūdz El Jusfi, kā patstāvīgas tiesības ir atkarīgas no tā, vai "uz personu

attiecas dalībvalsts tiesību akti", un El Jusfi nevarot atsaukties uz Kopienu tiesībām tādēļ, ka nav pārvietojusies Eiropas Savienības teritorijā.

35 Šādos apstākļos *Tribunal du travail de Verviers* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai atteikums piešķirt tiesību aktos paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem

— tāpēc, ka uz prasītāju neattiecas Regula Nr. 1408/71 [..],

— tāpēc, ka viņa nav atzīta par bezpavalstnieku vai bēgli,

— tāpēc, ka viņa nav no valsts, ar kuru Beļģija saistībā ar ienākumu garantiju noslēgusi vienošanos par savstarpējību vai atzinusi, ka šāda savstarpējība pastāv faktiski,

— vai tāpēc, ka viņai nav tiesību uz vecuma pabalstu vai tiesību saņemt pensiju saskaņā ar Beļģijas likumdošanu [tiesību aktiem],

izriet no

— [..] Regulas Nr. 883/2004 [..] (ar ko aizstāj [..] Regulu Nr. 1408/71 [..]) pārāk šauras interpretācijas attiecībā uz ECTK 14. pantu un [Pirmā protokola] 1. pantu un [..] Regulu Nr. 859/2003 [..],

— vai tādas [..] Regulas Nr. 883/2004 [..] interpretācijas, kas nav saderīga ar Sadarbības nolīgumu [..], kas papildināts ar [asociācijas] nolīgumu [..]?"

Par prejudiciālo jautājumu

36 Saskaņā ar Reglamenta 104. panta 3. punkta pirmo daļu gadījumā, ja atbilde uz prejudiciālu jautājumu skaidri izriet no pastāvīgās judikatūras vai ja atbilde uz

jautājumu nerada šaubas, Tiesa pēc tam, kad tā ir uzklausījusi ģenerāladvokātu, var izdot motivētu rīkojumu, kurā ir norāde uz attiecīgo judikatūru. Tiesa uzskata, ka tas attiecas uz pamata prāvu.

Ievada apsvērumi

37 Vispirms jākonstatē, ka, neskatoties uz to, ka uzdotajā jautājumā ir atsauce uz Regulu Nr. 883/2004 "kā [..] Regulas Nr. 1408/71 [..] aizstājēju", iesniedzējtiesa patiesībā lūdz interpretēt Regulu Nr. 1408/71.

38 Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 91. pantu tā stājās spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, bet ir piemērojama tikai no īstenošanas regulas spēkā stāšanās dienas. Tā kā līdz šim vēl nav pieņemta Regulas Nr. 883/2004 īstenošanas regula, joprojām ir piemērojami Regulas Nr. 1408/71 noteikumi (skat. Tiesas 2006. gada 9. novembra spriedumu lietā C-205/05 *Nemec*, Krājums, I-10745. lpp., 31. un 32. punkts).

39 Turklāt jāprecizē, ka Kopienas tiesību normas, ar kurām tiek koordinēts dalībvalstu tiesiskais regulējums sociālā nodrošinājuma jomā, nepiemēro tādās situācijās, kad visi apstākļi skar tikai vienas dalībvalsts teritoriju; par tādu uzskatāma situācija, kad

attiecīgā persona ir saistīta tikai ar vienu trešo valsti un vienu dalībvalsti (skat. it īpaši Tiesas 2001. gada 11. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-95/99 līdz C-98/99 un C-180/99 *Khalil* u.c., *Recueil*, I-7413. lpp., 70. un 71. punkts).

40 Šādi interpretējams gan EKL 42. pants, gan Regula Nr. 1408/71 un it īpaši tās 3. pants.

41 Arī Regulas Nr. 859/2003, kas minēta iesniedzējtiesas uzdotajā jautājumā, 1. pantā noteikts, ka Regulas Nr. 1408/71 un Regulas Nr. 574/72 noteikumi "attiecas uz tiem trešo valstu pilsoņiem, uz kuriem tie netika līdz šim attiecināti tikai viņu valstspiederības dēļ, kā arī uz viņu ģimenēm un pārdzīvojušiem tuviniekiem, ja vien viņi likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā un visādā ziņā nav saistīti tikai ar vienu dalībvalsti".

42 Regulas Nr. 859/2003 divpadsmitajā apsvērumā šajā sakarā precizēts, ka Regulas Nr. 1408/71 un Regulas Nr. 574/72 noteikumi "nav piemērojami gadījumos, ja tie visādā ziņā skar tikai vienu dalībvalsti. Tas cita starpā attiecas uz gadījumiem, kad trešās valsts pilsonis ir saistīts tikai ar vienu trešo valsti un vienu dalībvalsti".

43 Ņemot vērā Tiesas rīcībā esošo informāciju no pamata prāvas, minētais nosacījums, ka trešās valsts pilsonim jābūt saistītam ar vismaz divām dalībvalstīm, tādas personas

gadījumā kā El Jusfi nešķiet izpildīts, jo, cik zināms, minētā kundze Maroku atstājusi, lai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā uzreiz apmestos uz dzīvi Beļģijā pie sava dēla, kurš uzturas minētajā dalībvalstī.

44 Šādi faktiskie apstākļi tomēr jāpārbauda iesniedzējtiesai.

45 Ņemot vērā šādu nosacījumu, El Jusfi nevarētu paļauties uz vienlīdzīgas attieksmes principu, kas sociālā nodrošinājuma jomā nostiprināts Regulas Nr. 1408/71 3. panta 1. punktā, to skatot kopsakarā ar Regulu Nr. 859/2003; saskaņā ar minēto principu tādu pabalstu kā ienākumu garantija vecāka gadagājuma cilvēkiem aizliegts atteikt piešķirt tikai pieprasītāja pilsonības dēļ (pēc analoģijas skat. šī rīkojuma 51.–55. punktu).

46 Ņemot vērā šādus apstākļus, jāvērtē uzdotā jautājuma atbilstība Kopienas un Marokas Karalistes noslēgtajiem nolīgumiem.

47 Spriežot pēc iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma teksta, tas attiecas uz Sadarbības nolīgumu, kas "papildināts ar" Asociācijas nolīgumu.

48 Ņemot vērā, pirmkārt, Asociācijas nolīguma 96. panta noteikumus, saskaņā ar kuriem, sākot no nolīguma spēkā stāšanās dienas, t.i., 2000. gada 1. marta, Asociācijas nolīgums aizstāj Sadarbības nolīgumu, un, otrkārt, faktu, ka El Jusfi pieprasījumu viņai piešķirt ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem iesniegusi 2005. gada 25. augustā, pamata prāvas faktiskajiem apstākļiem *ratione temporis* tomēr piemērojams tikai Asociācijas nolīgums (pēc analoģijas skat. Tiesas 2006. gada 13. jūnija rīkojumu lietā C-336/05 *Echouikh*, Krājums, I-5223. lpp., 36. punkts).

49 Lai sniegtu iesniedzējtiesai noderīgu atbildi, vispirms jāvērtē jautājums, vai Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajai daļai ir tieša iedarbība un vai tādējādi uz to valsts tiesā var atsaukties privātpersona, tad jānoskaidro minētajā tiesību normā nostiprinātā nediskriminācijas principa apjoms, kā arī turpat ietvertie nosacījumi attiecībā uz principa materiālo piemērošanas jomu un tā subjektu loku.

Par Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas tiešu iedarbību

50 Šajā sakarā pietiekami atgādināt, ka Tiesas judikatūrā jau noteikts, ka Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajai daļai ir tieša iedarbība un līdz ar to personām, kurām tā piemērojama, ir tiesības uz to atsaukties valsts tiesās (iepriekš minētais rīkojums lietā *Echouikh*, 39.–42. punkts, kā arī minētā rīkojuma 39. punktā minētā judikatūra attiecībā uz Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktu, t.i., tiesību normu, kam ir tāda pati redakcija kā minētajai 65. panta 1. punkta pirmajai daļai).

Par Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajā daļā nostiprinātā nediskriminācijas principa saturu

51 Kā Tiesa spriedusi iepriekš minētajā lietā *Echouikh* pieņemtā rīkojuma 55.–58. punktā un kā izriet no judikatūras, kas attiecas uz Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktu un ir pēc analoģijas attiecināma arī uz Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmo daļu, nupat šajā tiesību normā nostiprinātais princips par sociālā nodrošinājuma jomā pastāvošo jebkādas diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ attiecībā uz migrējošiem darba ņēmējiem no Marokas un ar viņiem dzīvojošiem viņu ģimenes locekļiem salīdzinājumā ar to dalībvalstu pilsoņiem, kurās minētās personas ir vai ir bijušas nodarbinātas, nozīmē, ka pret personām, kam piemērojama minētā tiesību norma, jāizturas tā, it kā tās būtu attiecīgo dalībvalstu pilsoņi.

52 Tātad minētais princips nozīmē, ka personas, kas ietilpst minētās Asociācijas nolīguma normas piemērošanas jomā, var saņemt sociālā nodrošinājuma pakalpojumus ar tādiem pašiem nosacījumiem kā uzņemošās dalībvalsts pilsoņi un tās tiesību aktos minētajām personām nevar paredzēt papildu vai apgrūtinošākus nosacījumus nekā tie, kas piemērojami konkrētās dalībvalsts pilsoņiem (iepriekš minētais rīkojums lietā *Echouikh*, 56. punkts).

53 Par neatbilstošu minētajam nediskriminācijas principam jāuzskata arī tas, ka Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajā daļā minētajām personām tiek

izvirzīta prasība par attiecīgās dalībvalsts pilsonību vai arī jebkāds cits nosacījums, kas nav jāizpilda pilsoņiem (iepriekš minētais rīkojums lietā *Echouikh*, 57. punkts).

54 Šajā lietā šķiet, pirmkārt, ka tāda persona kā prasītāja pamata prāvā atbilst attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos izvirzītajiem vecuma un uzturēšanās vietas nosacījumiem, lai saņemtu ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkiem. Otrkārt, uzņemošās dalībvalsts pilsonim, kas būtu El Jusfi pielīdzināmā situācijā, būtu tiesības uz šādu pabalstu, jo 2001. gada 22. marta likuma 4. panta 6) punktā paredzētais nosacījums, ka atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam personai jābūt tiesībām uz pensijas vai vecuma pabalsta saņemšanu, piemērojams vienīgi "ārvalstu pilsoņiem". Tādējādi atteikums El Jusfi piešķirt viņas lūgto pabalstu pamatots vienīgi ar to, ka viņa nav attiecīgās dalībvalsts pilsone un atbilstoši valsts tiesību aktiem nevar tikt pielīdzināta konkrētās valsts pilsonim, kā arī ar to, ka El Jusfi nav izpildījusi nosacījumu, kas tomēr nav piemērojams dalībvalsts pilsoņiem.

55 Sekojoši tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds vērtējams pamata prāvā, nešķiet atbilstošs Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajā daļā nostiprinātajam diskriminācijas aizlieguma principam, saskaņā ar kuru iespēju saņemt sociālu pabalstu Marokas pilsonim nedrīkstētu atteikt, pamatojoties uz iemesliem, kas saistīti ar pabalsta pieprasītāja pilsonību.

56 Vēl jānoskaidro, vai, pirmkārt, pabalsts, kas vērtējams pamata prāvā, ietilpst "sociālā nodrošinājuma" jomā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas nozīmē un, otrkārt, vai minētā tiesību norma attiecas uz El Jusfi situācijā esošām personām.

Par Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas materiālo piemērošanas jomu

57 Šajā sakarā pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmajā daļā lietotais jēdziens "sociālais nodrošinājums" jāizprot tāpat kā identiskais jēdziens, kas lietots Regulā Nr. 1408/71 (iepriekš minētais rīkojums lietā *Echouikh*, 50. punkts, kā arī 51. punkts un judikatūra, kas minēta attiecībā uz Sadarbības nolīguma 41. panta 1. punktu).

58 Kopš pieņemta Padomes 1992. gada 30. aprīļa Regula (EEK) Nr. 1247/92 (OV L 136, 1. lpp.), tādi uz iemaksām nebalstīti pabalsti kā ar 2001. gada 22. marta likumu izveidotā ienākumu garantija vecāka gadagājuma cilvēkiem ar 4. panta 2.a punkta a) apakšpunktu skaidri iekļauti Regulas Nr. 1408/71 materiālajā piemērošanas jomā (skat. arī minētās regulas 10.a panta 1. punktu un II a pielikumu), gadījumos, kad šādi pabalsti ir domāti, lai nodrošinātu papildu nodrošinājumu, aizvietojuma nodrošinājumu vai palīgnodrošinājumu pret riska veidiem, ko aptver 4. panta 1. punkta a)–h) apakšpunktā paredzētās sociālā nodrošinājuma jomas, kuru starpā ir minēti arī vecuma pabalsti (pēc analoģijas skat. Tiesas 1995. gada 5. aprīļa spriedumu lietā C-103/94 *Krid*, *Recueil*, I-719. lpp., 36. punkts, attiecībā uz 39. panta 1. punktu Eiropas Ekonomikas Kopienas un Alžīrijas Tautas Demokrātiskās Republikas sadarbības nolīgumā, kas parakstīts 1976. gada 26. aprīlī Alžīrā un Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2210/78 (OV L 263, 1. lpp.); minētās tiesību normas teksts būtībā ir tieši tāds pats kā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas teksts).

59 Turklāt pat pirms norādītās regulas pieņemšanas Tiesa jau bija spriedusi, ka tāda paša rakstura pabalsts kā tiesību aktos paredzēta ienākumu garantija vecāka

gadagājuma cilvēkiem ietilpst Regulas Nr. 1408/71 materiālajā piemērošanas jomā atbilstoši tās 4. panta 1. punktam (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Krid*, 33.–35. punkts un tajos minētā judikatūra).

60 Līdz ar to nepastāv nekādas šaubas, ka tāds pabalsts kā tiesību aktos paredzēta ienākumu garantija vecāka gadagājuma cilvēkiem, kura mērķis ir nodrošināt iztikas minimumu vismaz 65 gadus vecām personām, kuru ienākumi ir zemāki par noteiktu apmēru, ietilpst "sociālā nodrošinājuma" jomā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas nozīmē, lai gan attiecīgajam pabalstam ir arī sociālās palīdzības pasākumam raksturīgas pazīmes.

61 Šajā sakarā jāpiebilst, ka pretēji *ONP* apgalvojumiem nav nozīmes faktam, ka 2001. gada 22. marta likumā paredzēts pabalsts, kas ir patstāvīgas, nevis atvasinātas tiesības, ko prasītāja pamata prāvā ieguvusi kā migrējoša darba ņēmēja ģimenes loceklis.

62 Tā kā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas piemērojamība personām nav tāda pati kā Regulai Nr. 1408/71 saskaņā ar tās 2. pantu, judikatūra, kurā nošķirtas migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļu atvasinātās un patstāvīgās tiesības un kas precizēta Tiesas 1996. gada 30. aprīļa spriedumā lietā C-308/93 *Cabanis-Issarte* (*Recueil*, I-2097. lpp.), nav attiecināma uz Asociācijas nolīgumu (pēc analoģijas skat. Tiesas 1996. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-126/95 *Hallouzi-Choho*, *Recueil*, I-4807. lpp., 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

Par Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas piemērojamību personām

63 No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izriet, ka *ONP* atzīst, ka El Jusfi Beļģijā uzturas likumīgi, līdz ar to uz viņu neattiecas Asociācijas nolīguma 66. panta noteikumi.

64 Turklāt jāatgādina, ka Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmā daļa vispirms piemērojama darba ņēmējiem ar Marokas pilsonību un šis jēdziens jātulko paplašināti.

65 No Tiesas judikatūras izriet, ka jēdziens "darba ņēmējs" aptver gan aktīvi nodarbinātas personas, gan personas, kas ir pametušas darba tirgu, sasniedzot vecuma pensijas saņemšanai nepieciešamo vecumu vai arī iestājoties vienam no riskiem, kas dod tiesības saņemt pabalstu atbilstoši citām sociālā nodrošinājuma jomām (skat. iepriekš minēto rīkojumu lietā *Echouikh*, 44. un 45. punkts).

66 Ņemot vērā minētos kritērijus, iesniedzējtiesai jānosaka, vai ir pamats uzskatīt, ka El Jusfi Beļģijā, kur viņa pašlaik uzturas, bijusi "darba ņēmēja" statusā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas nozīmē.

67 Gadījumā, ja tas tā nav, jānorāda, ka minētā Asociācijas nolīguma norma piemērojama arī šādu darba ņēmēju ģimenes locekļiem, kas kopā ar viņiem uzturas dalībvalstī, kurā darba ņēmēji bijuši nodarbināti.

68 Šajā sakarā jāprecizē, ka minētais jēdziens "ģimenes loceklis" aptver ne tikai migrējošā darba ņēmēja laulāto un radiniekus lejupejošā līnijā, bet arī personas, kam ar darba ņēmēju ir cieša ģimenes saikne, it īpaši radus augšupejošā līnijā, tostarp [personas, ar kurām pastāv] svainības attiecības (pēc analoģijas skat. Tiesas 1999. gada 11. novembra spriedumu lietā C-179/98 *Mesbah*, *Recueil*, I-7955. lpp., 46. punkts).

69 Tā kā El Jusfi ir atraitne, Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmā daļa uz viņu varētu attiekties, ja apstiprinātos, ka Beļģijā, kur viņa turpina uzturēties, viņas vīrs pirms nāves bijis uzskatāms par Marokas izcelsmes migrējošu darba ņēmēju (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Krid*, 28.–31. punkts).

70 Turklāt prasītāja pamata prāvā būtu jāuzskata par darba ņēmēja ģimenes locekli minētās tiesību normas nozīmē arī tādēļ, ka viņa uzturas Beļģijā kopā ar savu dēlu, kurš ir gan darba ņēmējs šī rīkojuma 65. punktā precizētajā nozīmē, gan Marokas pilsonis.

71 Saskaņā ar Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem šķiet, ka El Jusfi dēls ir ieguvis Beļģijas pilsonību.

72 Gadījumā, ja El Jusfi dēls tomēr būtu saglabājis Marokas pilsonību, valsts tiesai atbilstoši uzņemošās dalībvalsts tiesiskajam regulējumam jāpārbauda, vai ģimenes loceklis tādam migrējošam darba ņēmējam ar Marokas pilsonību, kam ir arī attiecīgās dalībvalsts pilsonība, atbilstoši minētajam tiesiskajam regulējumam Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas piemērošanai var atsaukties uz minētā darba ņēmēja Marokas pilsonību (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Mesbah*, 40. un 41. punkts).

73 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu jāatbild, ka Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmā daļa interpretējama tā, ka tā neļauj uzņemošajai dalībvalstij atteikt piešķirt tiesību aktos paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkam — Marokas pilsonei, kas sasniegusi 65 gadu vecumu un likumīgi uzturas minētās valsts teritorijā, ja šī persona ietilpst minētās tiesību normas piemērošanas jomā:

— tāpēc, ka tā pati attiecīgajā dalībvalstī strādājusi algotu darbu, vai

— tāpēc, ka tā ir darba ņēmēja ar Marokas pilsonību, kas ir vai ir bijis nodarbināts attiecīgajā dalībvalstī, ģimenes locekle.

74 Iesniedzējtiesai jāpārbauda, vai konkrētajos apstākļos ir izpildīts viens no diviem minētajiem nosacījumiem.

75 Tā kā šajā rīkojumā sniegtā Asociācijas nolīguma 65. panta 1. punkta pirmās daļas interpretācija atbilst prasībām, kas izriet no ECTK 14. panta un Pirmā protokola, kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa tos interpretējusi 1996. gada 16. septembra spriedumā lietā *Gaygusuz* pret Austriju (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996-IV, 1129. lpp.), Tiesa iesniedzējtiesai ir sniegusi visus interpretācijas elementus, kas iesniedzējtiesai nepieciešami, lai vērtētu attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma atbilstību pamattiesību normām, kuru ievērošanu Tiesa nodrošina atbilstoši ECTK un Pirmajam protokolam (skat. it īpaši iepriekš minēto rīkojumu lietā *Echouikh*, 64. un 65. punkts).

Par tiesāšanās izdevumiem

76 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

65. panta 1. punkta pirmā daļa Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu nolīgumā, ar ko nodibināta asociācija starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Marokas Karalisti, no otras puses, un kurš parakstīts 1996. gada 26. februārī Briselē un Kopienu vārdā apstiprināts ar Padomes un Komisijas 2000. gada 24. janvāra Lēmumu Nr. 2000/204/EK, EOTK,

jāinterpretē tādējādi, ka tā neļauj uzņemošajai dalībvalstij atteikt piešķirt tiesību aktos paredzēto ienākumu garantiju vecāka gadagājuma cilvēkam — Marokas pilsonei, kas sasniegusi 65 gadu vecumu un likumīgi uzturas minētās valsts teritorijā, ja šī persona ietilpst minētās tiesību normas piemērošanas jomā:

— **tāpēc, ka tā pati attiecīgajā dalībvalstī strādājusi algotu darbu, vai**

— **tāpēc, ka tā ir darba ņēmēja ar Marokas pilsonību, kas ir vai ir bijis nodarbināts attiecīgajā dalībvalstī, ģimenes locekle.**

[Paraksti]